

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ' - φύλ. 19 *

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 16 ΤΟΥ ΜΑΗ 1915

* ΑΡΙΘΜΟΣ 564

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΔΕΡΦΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Τί άλλο ;
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ. Γυρισμοί.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. 'Ο 'Ιδας.
ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑΓΦΑΣ. 'Ο Τάβανος.
ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ. Γράμμα στο «Νουμά».
ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ. 'Από το Γ' μου βιβλίο «Ζωή
κα' 'Αγάπη».
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. 'Η Κατηφορίτισσα.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΠΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΓΥΡΙΣΜΟΙ

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΑΔΕΞ. ΖΑΜΙΧΑ

I

Στο κοιμητήριο θά σ'αβ βρω, για στο κατώφλιο
[το παλιό,
της νύχτης μου ὦ συντρόφοι!
Και σ'αβ πού τραγουδούσατε μελωδικά στὸν
[ἀργαλιό,
Ποὺ θησαυρὶ τὰ κάλλη σας καὶ τὰ προικιά
[σας λόφοι,
Πουλάρια μέσα στὸ κλουβί, νυφοῦλες τῆς ἀ-
[ξεγνιασᾶς,
Τρελλοὶ σκολοί μου πρῶτοι,
Σὲ ποιὲς ἀβιές, παρασκυφτὲ; θά σ'αβ μαντέψω
[τόρα ἐσᾶς,
Σὲ ποιὰ σκοτάδια μνήματα δίχως σταυρὸ προ-
[δότη...

II

Ὡς ἦταν ἔτσι ἀξέγνωιστα, στὸ λιαχτό μου
[ἐκεῖ ξανά,
Π ὃ μιά φορὰ ἀπολνοῦσα
Μικρός, χαρτένιο ἔναν ἀετό, —ψυχὴ μου ἐσὲ
[στ'ἀερινά—
Νὰ μὲ κοιμίση ἡ Μοῦσα!

Κ' ἐκεῖ νὰ πλέξω σῶνειρο τὸ στίχο μου τὸν ὕ-
[στερονό

Μὲ τὸ παιγνίδι πίσω,
Κέτσι παιδὶ καὶ γέροντας κατ' ἀπ' τὸν ἴδιο μου
[οὐρανό,

Νὰ μὴ ματαξυπνήσω...

III

Στ' Ἀραπογιάννη φτάνοντας τὸ μῶλο, ἀρά-
[ξετέ με,
Συντρόφοι πὺν γεράσαμε χώρια, ἀμναλιὰ δι-
[κή μου,...
Τὰ νιάτα μας ἀγάπες μου παλιές, μαζὺ ἄς τὰ
[κλαίμε,

Γυρτοὶ στὴν κουπαστή μου,
Στὸ θάνατο πηγαίνοντας, σιγὰ σιγὰ ὥς θὰ
[πλέμε.

Κιόντας στρωμένα θὰ μαδοῦν τὰ μερτζανιά
[γεράνια,

Πὰ στὰ ρηχὰ τῆς θάλασσας, χαλκοπρασινισμένα,
Τὴν ὥρα πὺν θάναβουνε θαμπὰ τὰ περσφάνια.

Σιὰ γέρω στοιχειωμένα,
Σεῖς νὰ γυρνάτε, λάμνοντας πίσω, χωρὶς
[ἐμένα...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο ΙΔΑΣ

Ὅλοι ὅσοι ἔχουμε γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τὸν
κ. Ι. Δραγούμη, ὅσοι ἔχουμε μελετήσει τὸ
ἔργο του, ὅσοι ἔχουμε βαθύνει στὸν ἀισαλέ-
νιο, σκληρὸ μὰ κι ὀλοκάθαρο, χαρακτήρα του,
ὅσοι μπορούσαμε νάμιαστε σὲ θέση νὰ ἐχτιμή-
σουμε τὴν πλατιά του πολιτικὴ ἀντίληψη καὶ
μόρφωση, ἀναρωτιούμαστε πάντα : Πότε ἐπι-
τέλους θὰν τ' ἀποφασίσει νὰ πολιτευτεῖ ὁ 'Ιδας;

Καὶ νά, πὺν ἀποφάσισε. Καὶ μεθαύριο
πὺν θὰ μπεῖ στὴ Βουλὴ, ὅχι ἓνας ἀπὸ τοὺς
πολλούς, μὰ μιὰ ξεχωριστὴ, ἐπιβλητικὴ καὶ
συγκεντρωτικὴ, πολιτικὴ φυσιογνωμία, ἡ ἑλλη-
νικὴ πολιτικὴ θὰ μπορεῖ νὰ καυχηθεῖ πὺς ἀ-
πόκτησε τὸν πρῶτο πολιτικὸ μὲ συνείδηση, μὲ
χαρακτήρα, μὲ νοῦ ('λ' αὐτὰ μὲ ἰὸ ἐπίθετο
«πολιτικὸς» μπροστὰ) πὺν μπαίνοντας στὴ
Βουλὴ θὰ ξέρει τί ζητάει καὶ τί θέλει καὶ θὰ

ξέρει ακόμα πώς νάν τὸ θελήσει καὶ πὼς νάν τὸ ζητήσῃ αὐτό.

Ξεχωριστὰ εἰμὲς οἱ δημοτικιστὲς πρέπει νὰ τὴν πανηγυρίσουμε τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τοῦ Ἰδα, ὅχι γιατί ἓνας διαλεχτὸς δικός μας, ποὺ θάναί καὶ ὁ πολιτικὸς ἀρχηγός μας, μπαίνει στὴ Βουλὴ, μὰ γιατί ἂν ὁ τόπος εὐτυχῇσῃ μιὰ μέρα νὰ κυβερνηθεῖ ἀπὸ τὸν Ἰδα, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα θὰ λυθεῖ τελιωτικά. Γιατὶ ὁ Ἰδας ποτισμένος μὲ τὴ δημοτικιστικὴ ἰδεολογία κ' ἔχοντας τὶς πεποιθήσεές του καὶ τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, δὲ θὰν τὰ μασήσῃ, ὅταν ἔρθῃ ὁ καιρὸς ὁ κατάλληλος, τὰ λόγια του, μὰ θὰ μιλήσῃ τσεκουράτα καὶ θὰ χτυπήσῃ στὸ ψαχνό.

Ἐνὰς Ἰδας μέσα στὴ Βουλὴ εἶναι ἡ καλύτερη ἐγγύηση γιὰ τὸν ἀγώνα μας.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Η ΚΑΤΗΦΟΡΙΤΙΣΣΑ

Ἡ πρωτότυπη θεατρικὴ παραγωγή τοῦ φετεινοῦ καλοκαιριοῦ ἄνοιξε μὲ καλοὺς αἰῶνους. Ἡ «Παναγία ἡ Κατηφορίτισσα», τὸ νέο δῶμα τοῦ Παντελῆ Χόρν, ποὺ δόθηκε ἀπὸ τὸ θῆσο τῆς Μαρίας Κοττοπούλη, εἶναι ἔργο μὲ δραματικὴ κίνησι καὶ δύναμη. Χωρὶς ἄλλο ὁ ποιητὴς τῶν «Πετροχάριδων» τραβᾷ μπροστὰ. Βέβαια παραδρομὲς καὶ ἀτέλειες, ἀρλεφίες καὶ ἀτεχνίες μπορεῖ νὰ βρῇ κανένας καὶ στὸ δῶμα αὐτό, μπορεῖ ἀκόμα νὰ φανταστῇ κάτι σφιχτότερο καὶ πιὸ στοργυλεμένο σὲ μερικὰ καθέκαστα ἔπος καὶ στὸ σύνολο. Μὰ ὅταν δὲ θέλῃ νὰ ξεχνᾷ πὼς ἡ δραματικὴ μας τέχνη, βρίσκεται ἀκόμα στὰ πρῶτα βήματα, ὅταν στοχαστῇ πὼς καὶ σ' ἄλλα λογοτεχνικὰ εἶδη πιὸ καλλιεργημένα, ἔπος λ. χ. στὸ διήγημα, δὲ φτάσαμε ἀκόμα σ' ἓνα σημεῖο, ἔπου νὰ σταματᾷ κανένας σὰν ἐμπρός σὲ κάτι ὄριμο καὶ σοφὰρ— ἡ δυνατὴ ἐντύπωση, ποὺ δοκιμάζουμε μπροστὰ σὲ μιὰ σειρά δραματικῶν σκηνῶν τῆς «Παναγίας τῆς Κατηφορίτισσας», κερδίζει σὲ σημασία. Ὅτι ξεχωρίζει τὸ Χόρν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὁμοτέχνους του εἶναι πὼς μπορεῖ καὶ συλλαβαίνει τὴ ζωὴ, πιὸ ἄμεσα καὶ αὐτόρμητα. Βλέπει τὴ σύνθεσή του σὲ ζωντανὰς εἰκόνας, μπορεῖ καὶ ξετυλίγει τὸ θέμα του σὲ δράσι, κατορθώνει καὶ συγκεντρώνει τὴ δράσι, σὲ δραματικὰς στιγμὲς. ἔχει τὴν τραγικὴ διάθεσι, τὸ χάρισμα νὰ μᾶς κινῇ τὸν ἔλεο μὲ μιὰ νύτα ψυχικῇ. Ὅλα αὐτὰ θὰ μπορούσαν βέβαια νὰ φτάσουν ἐναν ἀνώτερο βαθμό, ἡ δράσι καὶ τὸ θέμα νὰ ξετυλιχτοῦν βαθύτερα, λεπτότερα, ἐσωτερικότερα στὰ χέρια ἐνὸς ἀνώτερου ποιητῆ. Αὐτὸν τὸν ποιητὴ προσμένουμε ἔλοι κιάλας καὶ δὲν τὸ πιστεύω μονάχα στὸ θέατρο. Ὅσο ἔμωσ δὲ φτάνει ἀκόμα, ἂς φτάνῃ καὶ σὲ μᾶς νὰ χαίρετομε σὰν ἓνα πρόδρομο ἔποιον φανερώνῃ κάποια προσόντα ἀπαραί-

τητα γιὰ τὴ δραματικὴ σκηνή. Τέτοια προσόντα, ἀσυνήθιστα στὴν πρωτότυπη θεατρικὴ δημιουργία, χειροκρότησε καὶ τὸ κοινὸ στὸ νέο ἔργο τοῦ Παντελῆ Χόρν. Συγκλονίστηκε ἀπὸ τὴν δραματικὴν δύναμη μερικῶν σκηνῶν, τοῦ κινήθηκε ὁ ἔλεος ἀπὸ τὴ μοῖρα, τὴ δυστυχία, τὴν ἀγωνία δυὸ φτωχῶν υπέρβρων κυνηγημένων ἄφταιστα καὶ μὴ ἀπὸ τὶς σκοτεινὰς δυνάμεις τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, τὶς ἀγνωστες δυνάμεις ποὺ ἀποτελοῦν τὸ μυστήριό τῆς, καὶ τοῦ ἀνέχτηκε αἰσθημα πρὸς ἓναν ἐξιλασμό, ποὺ φαίνεται νὰ νασταλγῇ καὶ ἀθελά τῆς ἀκόμα, σὰν ἀπὸ ἐνστιχτο, ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ.

Ἔτσι, μοῦ φαίνεται, κοινώθηκε μὲ τὸ νέο δῶμα τοῦ Παντελῆ Χόρν τὸ πολὺ κοινὸ, ἡ ἀθώα κριτικὴ καὶ μαζί τους κάθε αἰσθημα ἱκανὸ νὰ τραθητῇ ἀπὸ μιὰ γνήσια, δροσερὴ, ἄμεση συγκίνηση.

Οἱ λίγοι μόνο μείνανε ἀσυγκίνητοι κ' ἡ σοβαρόφανη μεγάλη κριτικὴ καταδίκασε τὸ ἔργο σὰν ἀτεχνο, ἄδαθο, ἀψυχολόγητο καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀκόμα. Ὅποιος γνωρίζει τὶς προτίμησες τῶν λίγων καὶ τῆς κριτικῆς αὐτῆς, λίγο θὰ ξαφνιστῇ. Γιατὶ γνωρίζει πὼς δραματικὸ ἱδανικὸ τοὺς ἔχουν τὴ φράσι ἀντὶς τὴ δράσι, τὴν πολὺλογὴ κίνησι ἀντὶς τὴν κίνησι, τὴ μεγάλη πλῆξι ἀντὶς τὸ ἐνδιαφέρον. Κάθε ἄμεση συγκίνηση τῆς εἶναι ἀδιάφορο χοντρὸ μέσο, κάθε σύγκρουσι ἐξωτερικὸς θόρυβος καὶ τρίκ θεατρικὸ, κάθε βουδὴ χειρονομία ἡ κραυγὴ πόνου δίχως λυρικὸ γαρνίρισμα στεγνὸς πραγματισμός. Ἵσως καὶ ὁ Ἰδας συγγραφέας τῆς «Κατηφορίτισσας» νὰ μπορούσε νὰ δεχτῇ, πὼς μιὰ ποιητικότερη, πιὸ διαλεχτὴ, ἔκφρασι δὲ θὰ ζημίωνε τὴ δράσι, τῆς, μὰ εἶναι καὶ κάποιοι πάλι ποὺ προτιμοῦν τὴν ἑλλειψὴ κάθε λυρισμοῦ χίλιες φορές καλῆτερα ἀπὸ τὸ ἄδειο καὶ τριμένο λογοξεχέλισμα, ποὺ περνᾷ ἀπλοϊκὰ γιὰ λυρισμὸς καὶ ποιήσι σὲ κάποια πρότυπα τῆς νεοελληνικῆς δραματογραφίας.

Τὸν περασμένο χρόνο τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ μαῦρο» τοῦ Σπύρου Μελά, ἓνα ἔργο ἂν ὄχι μὲ τὰ σκηρικὰ προσόντα τῆς «Κατηφορίτισσας», ὅμως μὲ μιὰν ἄλλη ἀξία: τὴν ὁρμὴ μιᾶς κοινωνικῆς ἰδέας, βρῖχε ἀπὸ μέρος τῆς κριτικῆς τὸν ἴδιο πόλεμο καὶ ἀπὸ μέρος τοῦ κοινοῦ μιὰν ἐπιδοκιμασία. Χαρακτηριστικὸ πῶς ἡ ὑψηλὴ κριτικὴ μένει πίσω ἀπὸ τὴ δημιουργία καὶ πὼς δὲν ἔχει ἄλλον προσρισμὸ παρὰ νὰ κἀνῃ μεγαλύτερο τὸ χάσμα τῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τοῦ θεατρικοῦ κοινοῦ καὶ τῆς πρωτότυπης θεατρικῆς παραγωγῆς τοῦ τόπου, ἔπου ἡ τελευταία ἔχει κάποια ἀξία.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

— Τὸ Βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Σῆς (Σταδίου 42) ἔργαλει σὲ τόμο ξεχωριστὸ ἀπὸ 142 σελίδες: «Τὸ μυστικὸν τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ» καὶ τὸ κοινάσι 2 50 δρ. Στὸ ἴδιον βιβλιοπωλεῖο πωλοῦνται οἱ «Πρόξες» τοῦ Πάνου Ταυζόπουλου (Δρ. 1) καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Λ. Κουκούλα «Τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου» (Δρ. 2).